

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ «БІЗНЕС-АНГЕЛУ» ЯК СУБ'ЄКТА ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Бізнес-ангели не є поширеним суб'єктом інноваційної інфраструктури в національній інноваційній системі України. Це пов'язано, зокрема, з відсутністю спеціалізованого нормативно-правового регулювання, недосконалістю інвестиційного законодавства та обмеженістю додаткових гарантій з боку держави, які б сприяли діяльності національних та залученню іноземних бізнес-ангелів.

Натомість, у країнах Європи та США їхня діяльність справляє значний вплив на інноваційний розвиток багатьох секторів економіки.

Варто зазначити, що єдиного визначення бізнес-ангелу не існує.

Як звертають увагу вітчизняні науковці, Вільям Ветцель був одним з перших, хто ввів термін бізнес-ангелів як осіб, що здійснюють ризикові інвестиції в молоді підприємства. (1, с. 163).

Серед ознак бізнес-ангелів науковці виділяють наступні:

- 1) фізичні особи (середній вік бізнес-ангелів від 45 до 65 років; 99% з них – чоловіки, кожен п'ятий – мільйонер);
- 2) підприємці, які мають значний досвід власного бізнесу або спеціалісти в успішних компаніях (топ-менеджери, консультанти, адвокати та інші);
- 3) такі особи здійснюють фінансування за власні кошти. (2, с. 75).

Досліджуючи сутність бізнес-ангелів через призму їхнього історичного розвитку, необхідно зазначити наступне.

Бізнес-ангели як суб'єкти інноваційної інфраструктури вперше виникли у 19 сторіччі в США у галузі творчої індустрії, інвесторами якої ставали особи, що, окрім фінансового прибутку від інвестиційної діяльності, мали альтруїстичне бажання підтримати певних митців. Згодом діяльність бізнес-ангелів поширилася на інші галузі економіки.

Значна кількість відомих на сьогодні підприємств використовувала на початку своєї діяльності підтримку бізнес-ангелів. Так, як зазначає В. Рамадані, посилаючись на дослідження Ван Оснабрюгга та Робінсона, свого часу 5 бізнес-ангелів надали фінансову підтримку Генрі Форду у розмірі \$ 40 000; у 1977 році інший бізнес-ангел вклав 91 000 доларів у створення та початок реалізації комп'ютерів Apple (3).

На сьогоднішній день діяльність бізнес-ангелів є поширеною і у ЄС. Специфікою їхньої діяльності, на відміну від суто інвестиційної, є переважне фінансування інновацій у новостворених підприємствах. Так, як вказує Європейська комісія, близька 93% всіх інвестицій бізнес-ангелів припадає на зазначених суб'єктів (4).

У той же час, в ЄС також наявна проблема невизначеності єдиного правового статусу бізнес-ангелів.

Так, найбільш суворі вимоги до цього суб'єкта застосовуються у Великобританії, де для здійснення своєї діяльності бізнес-ангел має пройти складну процедуру сертифікації, що значним чином ускладнює розвиток мережі бізнес-ангелів у цій державі.

Проте, у більшості країн ЄС діяльність бізнес-ангелів детально не врегульована і не потребує жодної сертифікації чи акредитації. На думку Європейської комісії, не дивлячись на недоліки відсутності специфічного правового регулювання, такий підхід є більш доцільним, ніж встановлення жорстких вимог для діяльності бізнес-ангелів, оскільки їхня діяльність характеризується вищим ступенем ризиковості, порівняно зі звичайною інвестиційною діяльністю, а корисний ефект від неї має важливе значення для національної економіки. Крім того, відсутність жорстких умов для функціонування бізнес-ангелів спрощує залучення іноземного капіталу для підтримки інноваційних стартапів (4).

Виходячи з вищевикладеного, можливо зробити висновок, що бізнес-ангел – це фізична особа, суб'єкт інноваційної інфраструктури, що здійснює інвестування у високоризикові, переважно інноваційні, малі та середні підприємства й стартапи. Функціонування бізнес-ангелів стимулює інноваційну діяльність шляхом надання ними фінансової та інформаційно-комунікативної підтримки підприємцям. Разом з тим, створення в Україні спеціалізованого правового регулювання бізнес-ангелів, яке б визначало специфіку даного інноваційного суб'єкта та визначало гарантії їхньої діяльності справить позитивний вплив на розвиток національної інноваційної системи та економіки України.

Список бібліографічних посилань:

1. Shuba M., Shuba O. Business angels investment as a special form of business financing. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». № 8, 2018. С. 162-170.

2. Ульяницька О. В., Ярошенко Т. В. Бізнес-ангели як альтернативна форма фінансування підприємницького сектору в Україні. Механізм регулювання економіки. № 2, 2009. С. 72-79.

3. Ramadani V. Business Angels – Who They Really Are? Strategic Change. 2009 URL: https://www.academia.edu/6874559/Business_angels_who_they_really_are

4. BAF. Understanding the Nature and Impact of the business angels in Funding Research and Innovation Final Report. URL: http://www.eban.org/wp-content/uploads/2017/12/Final-Report_Understanding-the-Nature-and-Impact-of-the-business-angels-in-Funding-Research-and-Innovation_FV_Formatted_Revised13.12.2017.pdf